

משולש הניסוחים של הסוחר יריב. המבקר ברוך

והאמן יגאל תומרקין * קסם עין גדי *

אגדה מזרחית בלבוש אמריקאי * האנאטומיה של האונס

מי מריבה

בקלפים פתוחים

סוחר-האמנות התל-אביבי מר ישעיהו יריב, העתיק את הגלריה שבבעלותו, גלריה גורדון, מרחוב גורדון לרחוב בן יהודה, תל-אביב. המעבר מכתובת לכתובת שימש עליה למר יריב לפרסם על כתלי גלרייתו החדשה מעין "אני מאמין" מס' חריג, שבו כינה את האמן יגאל תומרקין "אמן בינוני המפרה אמנים אחרים". "בני טוי שאינו מייצג הבנה אמנותית מרובה ו"אתיקה" של סוחר-האמנות, אם יש כזאת בנמצא.

סוחר-האמנות יריב הכריז למעשה על מסע-צלב-פרטי כנגד האמן יגאל תומרקין ואמנותו, בנצול הזדמנות לפיתוח-ספה ב" קריאת בנינים — שבועון מעריב לאנשים צעירים. שם הוא גינה את האמן, שעבורי דותני איכסלו, קידמו ופירנסו בעבר את הגלריה שלו (ראה: פיתחון 98). ברשימה ביקורתית, אותה פירסם מבקר האמנות של ידיעות אחרונות, אדם ברוך, תחת הכותרת גלריה גורדון — במסחר כמו בחסר (3 אוקטובר), הציג את מר יריב "המקרון פולידיות כמעט מקצועי-נית..." כמו שנעזר בצעדיו הראשונים במסחר-האמנות בארץ, "בעצתה של גבי אתל ברוידא"; כסוחר ממוחה, שידע לב" חזר את האמנים בהם השקיע מכספו, ושרכש במחירים מוזלים ובכמויות את עבודותיהם. ובניסוחו של המבקר ברוך: "מר יריב הראה לקבוצה גדולה של אמנים צעירים, בשנים 73-1966, מאיפה הגו משתין כסף... הוא קנה מחלקם תערוכות שלמות, כנה להם שוק, חוג של אספנים. ואילו הם העניקו לו אפשרות לייצר גלריה ערכית..."

בביקורתו על 15 שנות מסחרו של יריב באמנות הישראלית, מגידור אדם ברוך כך: "כשהוא תוקפני עד כדי חביבות מתקפה, מצוי מר יריב את האמת שלו על הקשרים הגלריה-האמנים ומצאיה, ש" האנטיסם המוביל היה זה של הגלריה, ופחות של, טובת האמנים". לא מיותר אולי לומר שכתוב שורות אלה, העוקב אחר הגלריה-היפעה הראשית צמיתה, אינו מופתע מכך, ואינו מתרשם מהחשיפה העצמית בנקודה זו... "ובהקשר לשינוי תדמיתו המסחרית-אמנותית באחרונה, מנסח זאת ברוך בלשונו: "המעבר היה הצהרה תרבותית. מר יריב השתחרר מ"

תפישה מסוימת כאשר לשליחות האישיית ולשליחות הגלריה — כשהוא מודע היטב, ככל הנראה, לאפקט של פעולתו זו, כשר הוא שומר על כללי כספ משלו. בעשור שבין 1976-1966 התפתח מר יריב מהכיר של תומרקין לחסיד של מר יריב..."

אמן יגאל תומרקין פורנוגרפי? בבקשה

יריב נגד האמן תומרקין, אשר זכתה לביקורת ממצה ועניינית מטעמו של ה" מבקר ברוך, הביאה לתגובתו של תומרקין שנחר של נייר מפרסמה כאן:

נופל החג ואני עובר ליד גלריה גורדון החדשה ואיבר: לקראת השנה החדשה אולי נכנס ונציץ בתערוכה החדשה. נכנס ואומר לעצמי: מה שאפשר לעשות עם כסף, לא רק אשה יפה ומזנונית-מפוארת — גם גלריה יפה כמו גלריה גולדמן בחיפה. גם הקירות לא מכוישים. ואתה אומר לעצמך: עם כסף ועישר שנים אפילו שיה יריב יכול להעמיד אוסף לא רע. עודני עובר כמבשרי על הקירות ואני רואה חיבור משל בעל-הגלריה, כפינגטון לא-אמין של הצאצאיות. נאמר שם כי: שיה יריב נילח את רפי לביא, את אורי ליפשיץ, את יוסף זריצקי, שרק בגיל 60 מכר תמונה ראשונה, את קר פפרמן ואת איבה אורי. אתי (יגאל תומרקין) לא נילח, אך נילח כעבור זמן שאני אמן בינוני ורק מפרה (?) אחרים כמו זבל. מילים כדורבנות הורשיות תשור בה. עד כמה שמוח-הרושם זוכר, מעולם לא היה לי זיכרון אמנותי עם מר יריב. אלא שעל-מנת להשיגני ולשתתחן בעיני

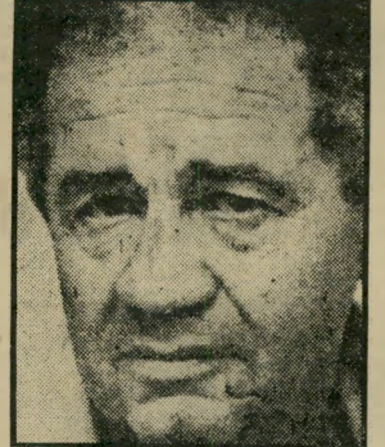
כאשר לציון כאמנות, מוטב שנשאיר זאת להיסטוריה. כאשר אתה פתום בכסף, הרי שאינך הופך אוטומטית לאריסטוקרט, ו" במצות אינך מוסיף שכל ופעם. אתה צובר רק כוח. גם אם תהפוך הארץ כולה להיות ל" נחלתו הפרטית, הרי שמר יריב ימשיך לנקוב בכיבתו את חוסר כישרונו, את התיסכול על כך שבנעוריו הלך לפירנצה ולא חזר משם כפסל — וחבל!

עד כאן תומרקין. הערה: תגובתו של מר ישעיהו יריב, כמו תגובותיהם של סוחר-האמנות אחרים, אמנים, קניינים-של-אמנות ועוד, עשויים לפתוח ויכוח ציבורי רחב בנושא הגבול שבין סחר-האמנות לבין הבנה באמנות וקביעת נורמות אמנותיות. נחר של נייר ישמח לפרסם כמה מתגובות אלה.

שירה

טריסטראמית

התפרצות הוולקנו ששמו שירת-אמת, הוא עסק משולל חוקים, כמעט כהתפרצות של לבה לוהטת ממעמקי האדמה. באותם מקומות בהם קרום האדמה פחות עבה. התפרצות בלתי צפויה. רגישה ומעודנת. היא קובץ-שירים צנום, שפירסם בחודש שעבר המשורר המאוד-ותיק זרובבל גלעד — גחלי רתמים."

משורר זרובבל גלעד ירדת אל גגן

עדנה שירית מפתיחה זו של זרובבל גלעד מהממת. עיקרו של קובץ זה מצוי במחזורי שירים ארוך, בן 18 שירים, הי נושא את הכותרת מסע לעין גדי, מחזור שהוא בבחינת מסע-שירי אל גוף אחד ומסויים. בזוהמת. במשך כל ההיסטוריה שלו, גוף עין-גדי. אחד משיירי הפתיחה.

* ברשימתו האלגנטית מנסח המבקר אדם ברוך, נקודה זו כך: "ג. 1966, רבות, כמעט ולא היה כאן אלא מידבר בכל ה" נוגע לגלריות ולמיסחר באמנות. מר יריב, מי שהיה אז גבר צעיר, שעסק בניסיונות בתחום היצירה האמנותית, פתח את גורי דון."

** זרובבל גלעד — גחלי רתמים, ש" רים: הוצאת הקיבוץ המאוחד; 47 עמודים (כריכה רכה).

הוא חזר אחרי בלהם, והציע לי מיגרש כפרית ריבלין תמורת אמנות, ולא היסס לתקוע את אחותו בזמינתי ואת מפתח דירתו כירי. הוא הזמינני לארוחת.

חילוקי-הדעות בינינו היו אישיים ועסי קיים. אני הפצתי שהוא יזמן את יציקת פסלי (היו אלה ימי המיתון שלפני מיל-חמת ששת-המים, ומיד לאחר מכן התנהל בינינו רומן שארך קרוב לחמש שנים). אבל הוא טען שמוה לא עושים כסף, וביקש שאצטר עבורו פורנוגרפיה, כי מזה נעשה כסף רב. אמרתי לוי: "פורנוגרפיה? בבקשה, אבל את זה אתה קונה ממני ומיר, כך שאוכל לממן את יציקותי". מר יריב הסכים. הוא מימן באופן זה את יציקותי, אבל לא הצליח למכור את הספוק הפורנוגרפי שנפל בין שני כסאות: לא היה מספיק נאטוראליסטי, והיה יותר מדי היתולי. במלים אחרות: ההדפסים היו פחות אמנותיים; היו אלה רישומי-עט מודפסים באופסט

גדי גלעד יריב מאיפה הדג משתין כסף?

על נייר גרונו, התומים וממוספרים, ובמה דורה גדולה. הספוק של ההדפסים, המונח כאבן שאין לה הופכין, הוציא את יריב הסוחר מכיליו. ואו החלה שינאה מפעפעת, וכפרט כש" הוספתי ואמרתי לו את דעתי על יחסו לאורי ליפשיץ, שבאותם ימים עזב את הקיבוץ ומר יריב התעמר בו קשות. לי ליפשיץ לא היתה פרוטה לפורטה, ואת תמונתו היפות והנהדרות ביותר העביר אורי ליפשיץ למר יריב כפרוסות שחור קות, שהיו מלוות בהשפלות בלתי פוסות. עוד מאותם מעשים צופים ומעוררי אמון של מר יריב, אני זוכר המישה רא" שים שמנשה קדישמן סחב מהגרי מור, ומר יריב קנה אותם ממנו כזול, ורצה לצקת אותם בזהב, דבר שלא הלך מה" בחינה הטכנית.

ישעיהו יריב אינו סילח לי עד היום את העובדה, שלא כופפתי את ראשי בפני השבון הבנק שלו, ועל שסירבתי לשיר כמקלחתי המפורסמת (למרות שהייתי הי סילן שלה כמשך תקופה קצרה). לכן הוא מוכן עד עצם היום הזה למכור יצירה משלי במחיר-הפסד, וזאת על-מנת להרי את לכולם כמה שאני שווה. אני מוכן בעצם לקבל ממנו כל ציון אישי, אבל

* כוונתו של תומרקין לסדרות של פסלים, שהביאו לו תהילה רבה והוצגו בתערוכות יחיד במוסיואון ישראל ובמוסיואון אן-תל-אביב.

פיתחון פה.. כמו זבל המפרה את השדות"

בין שאר הדברים שפירסם מר ישעיהו יריב לרגל העתקת הגלריה שבבעלותו מרחוב גורדון לרחוב בן-יהודה בתל-אביב. בקריאת בנינים — שבועון מעריב לאנשים צעירים (13.10). הוא הביע את דעתו על האמן יגאל תומרקין (ראה: מי מריבה) בזה הנוסח:

תומרקין, כאן לבטח אני לא אויביקטיבי. לאחר תקופה קצרה של התפעלות למדתי להכיר את הוידאם וניהיה לי רע. בדרך כלל הצלחתי לשמור על הפרדה בין האיש לבין האמנות שלו (אם כי, כסופו של דבר, אני שואל את עצמי האם הפרדה כזאת היא לגיטימית), מה שמראה שבכל זאת אני די אויביקטיבי. עם תומרקין לא הצלחתי. יש לו, לדעתי, השיבות גדולה כאירוע חברתי אמנותי מפרה. כמו זבל שגמרה את השדות. השיבות האמנותית גרדא היא דבר המיטל כספק (גדול). האימפקט של השוק הוא חזק מדי, הולך ומתקצר עם הזמן. מהירות התנוכה שלו גדולה מדי, והוא לא יודע לעכל דברים. גיורנליסטיקה פרא-אכסלאנס אצל אמן בינוני הולכת ומתקצרת משך הזמן עד שאתה רואה את המוכן מאליו. ולכסף גזיע הרבה שפי ניתן להשיג את המוכן מאליו גם כלי לראות את הדברים.